

ІСТОРИЯ І СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АНТРОПОНІМІЇ (СТИСЛИЙ ОГЛЯД)

У статті здійснено огляд становлення і розвитку антропонімійної думки, подано історію формування української антропонімії як галузі мовознавства, показано вивчення антропонімів з урахуванням історичного, структурно-словотвірного, територіально-го аспектів, за критерієм офіційності/неофіційності вживання, синхронії та діахронії. Схарактеризовано розвиток наукового лексикографічного опису антропонімів, названо актуальні питання, які, попри активну роботу українських мовознавців, є суперечливими, малодослідженими та потребують різноаспектного вивчення.

Ключові слова: українська антропонімія, прізвище, псевдонім, нікнейм, антропонімікон.

Soprykina V. D. History and the Current State of Research of Ukrainian Anthroponymy (brief overview). *The article deals with studying the history of Ukrainian anthroponymy (the first people, who started researching in this sphere, the time, when the linguists started studying onomastics). The author of the article has analysed the main works by prominent scientists, who conducted pioneer research in the Ukrainian name study; has shown that anthroponyms were researched in different aspects: territorial, structural (word-building), historical, from the point of view of using anthroponyms in an official / unofficial way, synchronism and diachrony. She has also described the beginning of lexicographical stage in Ukrainian anthroponymy, has mentioned the main lexicographers and their dictionaries (for example, the first dictionary written by O. Tulub in 1928 and the most informative dictionary written by I. Dey in 1969); has described these dictionaries taking into account their structure, mentioned modern stage in lexicography. In addition new ways in studying Ukrainian anthroponymy have been described in the article: at the beginning of the 21st century scientists found a new range of interests such as various aspects of unofficial anthroponyms. For instance, N. Pavlykivska studies soldiers' and artists' pseudonyms, O. Petrova compares Ukrainian and German pseudonyms; G. Arkushyn, R. Ostash, O. Antoniuk, B. Blyzniuk and other linguists study nicknames). Nowadays there are a lot of scientists, who analyse Internet nicknames, develop theoretical aspects such as creating definitions, classifications and semantic parallels, and practice different methods of investigating words. At present nicknames are studied by Ukrainian linguists G. Hodorenko, M. Chabanenko, N. Yaroshenko, T. Karpova and others. In conclusion the author of the article suggests, that there are several questions, which wait for being researched such as making a general classification, studying more groups of unofficial anthroponymy (e.g. sportsmens' pseudonyms) and creating new special dictionaries.*

Key words: Ukrainian anthroponymy, surname, pseudonym, nickname, anthroponyms list.

Особові назви завжди були в колі інтересів людини, оскільки тісно пов'язані з національним менталітетом, культурою, традиціями народу. Це своєрідні символічні коди, що дають ключ до пізнання нації, її характеру, світоглядних принципів, історії розвитку. Питанням їх виникнення і побутування цікавилися культурологи, етнографи, географи, психологи, соціологи, літературознавці та лінгвісти.

Мета цієї наукової розвідки – зробити огляд історії розвитку антропоніміки, назвати осіб, які стояли біля витоків цієї науки, прокоментувати їхні лінгвістичні праці, описати сучасний стан антропонімічних досліджень в Україні.

Власними назвами цікавилися ще давньогрецькі філософи, їх пробували трактувати ченці в писемних пам'ятках Київської Русі [53, с. 45; 16, с. 14], але першим дослідником антропонімів на слов'янських землях вважають Ф. Мікшошича, який 1860 року видав німецькою мовою працю «Die Bildung der slavischen Personennamen» («Структура слов'янських особових імен»), де розглянув будову власних назв [1]. У 1882 році з'являється праця А. Степовича про українські прізвища – «Заметка о происхождении и склонении малорусских фамилий» [51]. Слідом за А. Степовичем М. Сумцов у 1885 р. видає статтю «Малорусские фамильные прозвания» [52, с. 215–228]. У ній автор звертає увагу на те, що в українських селах нарівні з офіційними, ustalеними прізвищами, активно побутовали прізвиська. За його спостереженнями, повнолітня особа, крім прізвища, мала два чи три прізвиська, одне з яких могло бути документально занесене до офіційних переписів населення [52, с. 215]. Дослідник пробує застосувати визначені підходи до вивчення таких назв, зокрема характеризує прізвиська за твірними основами (похідні від особових імен родичів, від місця проживання, від числівників тощо), відзначає тридцять чотири характерні для «малоруських фамильных прозваний окончания», хоч і не вказує, які були частотніші у використанні. Крім цього, автор згадує про чужоземний вплив на творення антропонімікону українців, як наслідок взаємин із румунами, німцями, татарами, поляками тощо [52, с. 223–227]. Фактично це були перші суто лінгвістичні спроби дослідження українського антропонімікону.

1895 року з'явилася наукова розвідка В. Охримовича «Знадоби до пізнання народних звичаїв і поглядів правних» [38]. Уважається, що це була перша праця із визначенням чіткої та своерідної класифікації українських номенів, яка, щоправда, базувалася на назвах прізвищевого типу. Автор класифікував прізвища мешканців Верховини за критерієм офіційності/неофіційності вживання: «...Мешканці Верховини мають двоякі прозвіща: урядові, котрими «пишуться» в метриках і всіляких урядових книгах і письмах, і прозвіща сільські, котрими «кличуться» між собою. Не кожний верховинець, а мало котра верховинка знає своє урядове прозвіще; натомість сільське прозвіще знає кожне в громаді» [38, с. 302–303].

Вагомий внесок у розвиток української антропоніміки зробив І. Франко, написавши працю «Причинки до української ономастики» [58]. Він згадує німецьких дослідників в ономастичній галузі, розширює та доповнює наукові дослідження, що започаткував М. Сумцов. Поряд із І. Франком варто назвати українського мовознавця В. Сімовича, який працював у 30-их роках ХХ століття. Так, у праці «Українські прізвища з хресних імен» (1943 р.) він розглядає утворення прізвищ від чоловічих та жіночих хресних назв, згублених та здрибнених форм особових імен [50].

Суто *історичний* аспект є визначальним у працях Л. Гумецької. Вона досліджує особові назви литовського походження в українських грамотах ХІV – ХV століть, поділяючи власні імена в українській мові на «особові назви слов'янського та іншомовного походження» і розглядаючи їх з погляду

словотвірних характеристик; при цьому окремо зважає на діалектні риси в суфіксальній будові особових назв [13, с. 9–34].

Крім Л. Гумецької, на історії власних назв зосередили свою увагу С. Бевзенко [6], М. Демчук [15], І. Ільченко [20], Ю. Карпенко [22], О. Маштабей і В. Шевцова [33], О. Неділько [34], Н. Рувьова [48], І. Сухомлин [54] тощо. До речі, багато з названих авторів можна назвати в списках мовознавців, які досліджували антропоніми щодо *територіального* аспекту. Наприклад, І. Сухомлин розглядав ономастику Полтавщини, О. Неділько – Північне Лівобережжя України, Н. Рувьова – Західне Поділля, С. Бевзенко – Середнє Придніпров'я. А Білорус з історичного й територіального погляду описує особові назви, які побутували на території Західної Волині в XVI столітті. Автор статті одразу визначає такі риси тогочасних власних назв, як староруську традиційність, багаточленність. Останнє можна було побачити в жіночих іменах, «у них поєднувалися родові назви, що відбивали зв'язок даної особи з попереднім поколінням, і всі особові назви шлюбного чоловіка» [7, с. 39]. На думку А. Білоруса, волинські антропоніми в XVI столітті перебували на етапі становлення сучасних форм називання, подекуди вони зазнали впливу польської мови. У статті він зазначає, що в багатьох випадках прізвища на Волині утворювали за назвою володінь, тобто твірним словом був топонім; також аналізує прізвища, утворені від назв по батькові, окрему увагу приділяє жіночим особовим назвам [7].

У багатьох аспектах, зокрема *структурно-словотвірному*, вивчав власні назви І. Ковалик. У статті «Словотвір особових імен в українській мові (здрібніло-пестливі утворення)» він досліджує засоби демінутивності та гіпокористичності на прикладі чоловічих та жіночих імен в українській мові, вказує на структурно-лексичні відмінності власних назв порівняно із загальними, розглядає здрібніло-пестливі суфікси з погляду морфемного складу (виділяє поліморфемні та номорфемні суфікси) [28]. І. Ковалику належать такі ономастичні статті, як «Смысловая структура собственных имен» [25], «Про інформацію власних назв у сфері мови і мовлення» [27], «Про власні і загальні назви в українській мові» [26], «Типологія системи словотвору прізвищ жителів села Млинів Жешівської області ПНР» [29]. В останній статті автор наголошує на важливості дослідження прізвищ. Іван Ковалик на той час був одним із небагатьох мовознавців, який звернув увагу не тільки на прізвисько голови сім'ї, а й наголосив на необхідності вивчення прізвищ дружини, дітей у родині [29, с. 15–30]. Дослідник зазначав, що прізвисько голови родини (у більшості випадків чоловіка) є базовим у творенні прізвищ інших членів сім'ї, це є вихідна твірна основа. У статті І. Ковалик виокремив підпункти «структура прізвищ жінок», «структура прізвищ синів», «структура прізвищ дочок» і «типологія комплексів прізвищ», де детально проаналізував названі прізвиська, у кінці подав «алфавітний покажчик елементарних прізвищових мікросистем» [29, с. 15–30].

У 1966 році В. Німчук в «Українській ономастичній термінології» описує класифікацію антропонімів за структурою [36, с. 24–43]. Він називає прості

(одноосновні), складні (дво- і багатосновні) та складені (словосполучення й речення) антропоніми. Пізніше досвід В. Німчука використовує російська дослідниця Н. Подольська в праці «Словник російської ономастичної термінології» [43]. Також принципи структурної класифікації використовували дослідники Т. Мілевський та Р. Керста. У працях вони послуговуються класифікацією, що розмежовує антропоніми за кількістю основ на однойменні, двойменні та трийменні [2], й одночленні, двочленні та тричленні [24]. Проте за критерієм одно-/ багатойменності характеризують не антропоніми, а антропонімію систему в цілому, зважаючи на діахронійний аспект у мові [60, с. 79]. До того ж у такому поділі як основний (первісний) критерій структури використано кількість елементів самого імені. Класифікація Р. Керсти базується на кількості структурних елементів у назві. Дослідниця виділяє три рівні ієрархії. На першому рівні визначає три види назв за кількістю елементів (одночленні, двочленні, тричленні). На другому рівні можна побачити, що критерії різняться між собою. Одночленні імена поділяються за походженням, тоді як дво- і тричленні мають головним критерієм поділу семантику другого (і третього у тричленних) компонента. У двочленних назв на прикладі патронімних та топонімних різновидів виникає третій рівень ієрархії. Патронімні мають підвиди за критерієм «успадковані елементи – за особливостями батька», тоді як топонімні поділяються за «набутими елементами – ті, які притаманні особі». Це одразу наштовхує на думку, що таке розгалуження могло бути і в ієрархії одночленних назв, яка закінчується на другому рівні поділом на патронімні, топонімні тощо. Загалом це доволі детальна класифікація чоловічих імен з писемних пам'яток XVI – XVII ст., яка відображає стан тодішнього українського антропонімікону.

Плідно проводив дослідження на ниві антропоніміки український мовознавець Ю. Редько. Він розглядав структурно-словотвірну характеристику антропонімів, порівнював основні словотвірні типи українських власних назв із іншими слов'янськими мовами [45]. Дослідник написав монографію про сучасні українські прізвища [47], у 1969 р. видав довідник, де у вступних статтях подав визначення терміна *прізвище*, указав різницю між *прізвищем* та *прізвищемком*. На початку довідника Ю. Редько пише про історію виникнення прізвищ, виділяє чотири джерела їх творення (імена, назви місця проживання чи походження, назви професії, індивідуальні ознаки першого носія прізвища) [45, с. 34]. Автор довідника аналізує прізвища з погляду словотвору, звертає увагу на їхнє відмінювання та правопис, в окремому підрозділі розглядає акцентуацію. Після підрозділів надруковано словничок-показчик написання, відмінювання та наголошення українських прізвищ, у вживанні яких найчастіше трапляються помилки [45, с. 72–254]. Загалом «Довідник українських прізвищ» став одним із найпомітніших надбань української антропоніміки.

Високо поціновані у сфері ономастичних досліджень праці П. Чучки. Його робота, датована 1970 роком, ґрунтується, як і у В. Охримовича, на *територіальному* аспекті дослідження. Мовознавець, поєднуючи історичний елемент і сучасний стан прізвищ однієї з територій України – Закарпаття,

зауважує, що «офіційна система найменування знає такі класи антропонімів, як прізвища, імена, імена по батькові та псевдоніми, а народно-розмовна знає лише імена та прізвиська...» [62, с. 16].

Слідом за П. Чучкою територіальний принцип дослідження застосовують С. Панцьо, Т. Космакова та Г. Бучко. Перша дослідниця видала монографію про антропонімію Лемківщини [40], а дві останні досліджували у своїх працях антропонімію Правобережного Побужжя [30] та Бойківщини [10].

Сьогодні в поле наукових зацікавлень потрапляє найширший «набір» різновидів неофіційного антропонімікону. Наприклад, Н. Павликівська вивчає псевдоніми діячів мистецтва та воїнів ХХ століття [39], темою псевдонімів також займаються О. Петрова (дисертаційна робота «Особливості номінації в псевдонімії німецької та української мов» [41]), М. Лесяк («Псевдовояків Української Повстанської Армії» [32]). У зв'язку з останніми подіями мовознавці почали досліджувати позивні воїнів сьогодення, наприклад, робота Л. Підкуймухи «Позивні учасників антитерористичної операції на Донбасі: спроба аналізу» [42], Н. Шульської «Номінативна характеристика позивних імен бійців АТО, уживаних у мові ЗМІ» [65], Р. Яцків «Псевдоніми учасників національно-визвольних змагань – позивні військовослужбовців Збройних сил України: семантичні паралелі» [67]. Такі науковці, як Г. Аркушин [5], Б. Близнюк [8], О. Антонюк [3, 4], Н. Шульська [65], вивчають прізвиська в різних аспектах та виявах. Мовознавці також розробляють термінологію і досліджують нові антропонімні явища, наприклад, нікнейми. Власні назви в Інтернеті, їх уживання, будову, семантику вивчають Т. Карпова [22], Є. Сазонова [49], Г. Ходоренко [59], В. Чабаненко [61], Н. Ярошенко [66] тощо.

Початківцем наукового лексикографічного опису антропонімів можна вважати О. Тулуба, який 1928 р. видав перший «Словник псевдонімів українських письменників» [56]. Далі справу створення словників підхопив І. Огієнко («Словник особових імен у літературній українській формі» 1935 р.) [37]. Н. Дзятківська і С. Левченко в 1954 р. створили перекладні словники з української на російську та навпаки («Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей») [17, 18]. Доволі інформативний словник псевдонімів у 1969 р. видав І. Дей. У виданні понад 10 000 псевдонімів та криптонімів, якими підписували твори письменники, критики, публіцисти, художники, громадські діячі в Україні ХVІ – ХХ століть [14]. Свій внесок зробив В. Еппель, написавши «Нові матеріали до словника українських псевдонімів» [19]. Активно працював над словниками В. Горпинич. Він видав словник прізвищ Степової України, де розташував антропоніми за регіональним принципом (за населеними пунктами), указав кількість носіїв, які мають це прізвище, виписав окремо жіночі й чоловічі імена, які чимось різняться в написанні [12]. Другий його словник називається «Прізвища Дніпровського Припоріжжя. Словник. Близько 20 000 прізвищ», у багатьох випадках він збігається з попереднім.

Протягом останніх двадцяти п'яти років вийшла низка ґрунтовних лексикографічних праць: описом антропонімів займаються Л. Скрипник

та Н. Дзятківська «Словник власних імен людей» [18], І. Трійняк «Словник українських імен» [55], Ю. Ісат «Чоловічі та жіночі імена» [21], Ю. Редько «Словник сучасних українських прізвищ» [46] та ін. П. Чучка видав два історико-етимологічні словники: «Прізвища закарпатських українців» та «Слов'янські особові імена українців», які розширили наукові здобутки в галузі ономастики, показали характерні риси антропонімікону того часу.

Отже, історія лінгвістичних досліджень українського антропонімікону мала свої особливості розвитку, унаслідок чого відбулося чітке окреслення об'єкта, предмета дослідження, розроблені підходи та методи аналізу практичного матеріалу, зібрана певна джерельна база. Було написано багато праць, що характеризували український антропонімікон за критерієм офіційності/неофіційності вживання, щодо походження, етимологічного трактування слів, історичного аспекту, структурно-словотвірної характеристики. Учені розглядають антропоніми в синхронії і діахронії, визначальним залишається територіальний аспект, але й там є ще не досліджені лакуни. На сьогодні існують різні словники власних назв людей, які подають прізвища та прізвиська етнографічних територій України; антропоніми минулого та сьогодення (з чого одразу можна побачити тенденції змін власних назв), псевдоніми відомих українських постатей.

Проте є ще багато питань, які потребують досконального вивчення. Свого дослідження чекають антропоніми не названих вище українських земель, діаспорних поселень. Серед лексикографічних праць превалюють словники псевдонімів українських письменників та воїнів, тоді як інші сфери життя (наприклад, досить поширені спортивні псевдо) є нерозглянутими. Суперечливими залишаються питання класифікації антропонімів, неусталеними та малодослідженими, попри популярність, є такі явища, як «нікнейм», «позивний». Таким чином, різноаспектне вивчення згаданих питань є перспективним у галузі антропоніміки, що дозволить у майбутньому сформуванню цілісної картини, дати уявлення про український антропонімікон як складник національного назовництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Miklosich Fr. Die Bildung der slavischen Personennamen. Denkschriften der Kais. Akademie in Wien, Phil.-list. Classe X. 1860. S. 215–330.
2. Milewski F. Imiona osobowe jako zwierciadło kultury. *Studia linguistica in honorem Thaddaei Lehr-Splawiński*. Kraków, 1963.
3. Антонюк О. В. Мотиви прізвиськової номінації мешканців с. Калинового Костянтинівського району Донецької області. *Питання сучасної ономастики* : тези доп. і повід. VII Всеукр. ономаст. конф. 1–3 жовтня 1997 р. Дніпропетровськ, 1997. С. 8–9.
4. Антонюк О. В. Тексти як один із прийомів вивчення антропонімів на уроках української мови. *Лінгвістичні студії* : зб. наук. праць. Донецьк, 1996. Вип. 2. С. 291–299.
5. Аркушин Г. Л. До питання про виникнення прізвиськ. *Велика Волинь : минуле і сучасне* : тези регіональної наук. конф., м. Рівне, 14–16 листопада 1991 р. Рівне, 1991. С. 85–87.
6. Бевзенко С. П. Словотворчі типи українських прізвищ Середнього Придніпров'я в XVII. Тези доп. VI укр. славист. конференції. Чернівці, 1964. С. 59–61.
7. Білорус А. Про особові назви Західної Волині XVI ст. *Архіви України*. 1970. № 3. С. 36–42.
8. Близнюк Б., Будз М. Сучасні гуцульські прізвиська. *Наукові записки* : Серія “Мовознавство”. Кіровоград, 2001. С. 93–95.
9. Бучко Г. Е. Фаміліи Бойковщини в период их

становлення и в наши дни : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.02. Ужгород, 1986. 20 с. 10. **Бучко Г. Є.**, Бучко Г. Д. Неофіційні та сімейно-родові іменування в сучасній антропонімії Бойківщини. *Przezwiśka i przydomki w językach słowiańskich* : Część 1. / Pod redakcją Stefana Warchola. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. S. 59–69. 11. **Вербич С. О.** Деякі прізвища і прізвиська українців з погляду походження. *Актуальні питання антропоніміки* : зб. мат. наук. читань пам'яті Юліана Костянтиновича Редька / відп. ред. І. В. Єфименко. Київ, 2005. С. 56–62. 12. **Горпинич В. О.** Прізвища Степової України : словник. Дніпропетровськ : ДДУ, 2000. 404 с. 13. **Гумецька Л. Л.** Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. Київ : Видавництво АН УРСР, 1958. 298 с. 14. **Дей О. І.** Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.). Київ : Наукова думка, 1969. 559 с. 15. **Демчук М. О.** Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV–XVII століття. Київ : Наукова думка, 1988. 172 с. 16. **Дзира О. І.** До історії вивчення української антропоніміки. *Гілея* : науковий вісник. Київ, 2013. Вип. 72 (№ 5). С. 13–21. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21D BN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gileya_2013_72_3.pdf (дата звернення: 15.02.2018). 17. **Дзятківська Н. П.**, Левченко С. П., Скрипник Л. Г. Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей / за ред. І. М. Кириченка. Київ: Видавництво Академії наук Української РСР, 1954. 56 с. 18. **Дзятківська Н. П.**, Скрипник Л. Г. Власні імена людей : словник-довідник / за ред. В. М. Русанівського. Київ : Наукова думка, 1996. 335 с. 19. **Еппель В.** Нові матеріали до словника українських псевдонімів. Київ : Київський нац. ун-т будівництва і архітектури, 1999. 116 с. 20. **Ільченко І. І.** Антропонімія Нижньої Надніпрянщини в її історичному розвитку (Надвеликолузький регіон) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2003. 17 с. 21. **Ісат Ю. А.** Чоловічі та жіночі імена : походження, значення, вибір. Донецьк : БАО, 2007. 559 с. 22. **Карпенко Ю. О.** Реєстри Війська Запорізького і проблема постанови українських прізвищ. *Питання історичної ономастики України*. Київ, 1994. С. 182–201. 23. **Карпова Т. Б.** Самовираження личности в Интернете : лингвистический аспект. *Русский язык: исторические судьбы и современность* : труды и материалы III Междунар. конгресса исследователей русского языка. г. Москва, 20–23 марта 2007 г. Москва, 2007. С. 384–385. 24. **Керста Р. Й.** Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі іменування. Київ : Наукова думка, 1984. 152 с. 25. **Ковалик И.** Смысловая структура собственных имен. *Ономастика Поволжья* : материалы конференции, г. Ульяновск, 1969. С. 258–262. 26. **Ковалик І.** Про власні і загальні назви в українській мові. *Мовознавство*. 1977. № 2. С. 11–18. 27. **Ковалик І.** Про інформацію власних назв у сфері мови і мовлення. *Питання ономастики Південної України* : доп. та повід. у Республік. міжвузівській ономастичній конференції, м. Миколаїв, травень 1974 р. Київ : Наукова думка, 1974. С. 3–8. 28. **Ковалик І.** Словотвір особових імен в українській мові (здрібніло-пестливі утворення). *Територіальні діалекти і власні назви*. Київ, 1965. С. 216–225. 29. **Ковалик І.** Типологія системи словотвору прізвищ жителів села Млинів Жешівської області ПНР. *Повідомлення української ономастичної комісії*. Вип. четвертий. Київ, 1967. С. 15–30. 30. **Космакова Т. Д.** Лінгвістичний аналіз антропонімів Правобережного Побужжя. Семантична та словотвірна характеристика назв осіб у пам'ятках укр. мови XVI – XVII ст. Ужгород, 1980. С. 23. 31. **Кравченко Л. О.** Сучасні прізвиська Полтавщини. *Studia Slovakistica*. Випуск 9: Ономастика. Антропоніміка : зб. наук. статей, Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2009. С. 150–158. 32. **Лесюк М. П.** Псевда вояків Української Повстанської Армії. *Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych* : materiały z Międzynarodowej konferencji onomastycznej. Białystok–Supraśl, 26–27 X 1998 г. Białystok, 1999. S. 177–184. 33. **Маштабей О. М.**, Шевцова В. О.

До історії українських жіночих антропонімів XVII ст. *Українське мовознавство*. 1977. Вип. 5. С. 92–99. 34. **Неділько О. Д.** Антропонимия Северной части Левобережной Украины (вторая половина XVII – первая половина XVIII вв.): автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Київ, 1969. 30 с. 35. **Ніколаєнко З. Г.** Прізвища, утворені від власних особових імен (на матеріалах Закарпаття). *Територіальні діалекти і власні назви*. Київ: Наук. думка, 1965. С. 268–273. 36. **Німчук В. В.** Українська ономастична термінологія (проект) *Повідомлення Української ономастичної комісії*. К.: Наукова думка, 1966. Вип. 1. С. 24–43. 37. **Огієнко І.** Словник особових імен у літературній і українській формі. Рідна мова. 1935. № 7. С. 294–299. 38. **Охримович В. Ю.** Знадоба до пізнання народних звичаїв та поглядів правних. *Житє і слово*. Львів. 1895. Т. 3. – Кн. 2. – С. 296–307, 387–401. 39. **Павликівська Н. М.** Українська псевдонімія ХХ століття: автореф. дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01. Київ, 2010. 36 с. 40. **Панько С. А.** Антропонимія Лемківщини. Тернопіль, 1995. 125 с. 41. **Петрова О. В.** Особливості номінації в псевдонімії німецької та української мов: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.17. Донецьк, 2005. 20 с. 42. **Підкуймуха Л. М.** Позивні учасників антитерористичної операції на Донбасі: спроба аналізу. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*: збірник наукових праць. 2016. Вип. 2. С. 135–144. 43. **Подольская Н. В.** Словарь русской ономастической терминологии. Москва: Наука, 1978. 198 с. 44. **Познанська В. Д.** Відіменні семантичні пантроніми в антропонімії південно-східної України. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. *Донецьк*: ДонДУ, 1994. С. 158–164. 45. **Редько Ю. К.** Довідник українських прізвищ. Київ: Рад. школа, 1968. 156 с. 46. **Редько Ю. К.** Словник сучасних українських прізвищ. Львів, 2007. Т. 1: А–М. 720 с. Т. 2: Н–Я. С. 721–1438. 47. **Редько Ю. К.** Сучасні українські прізвища. Київ: Наук. думка, 1966. 216 с. 48. **Рульова Н. І.** Антропонімія Західного Поділля кінця XVIII – ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 2004. 24 с. 49. **Сазонова Є. О.** Антропонім в інтернет-комунікації (на матеріалі української, англійської та італійської мов): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.15. Донецьк, 2013. 20 с. 50. **Сімович В.** Українські прізвища з хресних імен. *Мовознавство*. Чернівці, 2005. Т. 1. С. 223–227. 51. **Степович А.** Заметки о происхождении и склонении малорусских фамилий. *Филологические записки*. Воронеж, 1882. С. 1–7 52. **Сумцов Н. Ф.** Малорусские фамильные прозвания. *Киевская старина*. 1885. № 2. С. 215 – 228. 53. **Суперанская А. В.** Общая теория имени собственного. Москва: Наука, 1973. 367 с. 54. **Сухомлин І. Д.** Основи Полтавської ономастики (за матеріалами Полтавських актових книг XVI століття): автореф. дис. ... канд. филол. наук. Київ, 1964. 20 с. 55. **Трійняк І. І.** Словник українських імен. Київ: Довіра, 2005. 509 с. 56. **Тулуб О.** Словник псевдонімів українських письменників: Матеріали. Київ, 1928. 34 с. 57. **Федотова Н. М.** Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. филол. наук: 10.02.01. Харків, 2008. 20 с. 58. **Франко І.** Причинки до української ономастики. Зібрання творів у 50 т. / упоряд., комент. О. О. Білявська, А. В. Горещкий; редкол.: Є. П. Кирилюк та ін. Київ: Наукова думка, 1982. Т.36. Літературно-критичні праці (1905-1906). С. 391–427. 59. **Ходоренко Г. В.** Найменування осіб у російськомовній Інтернет-комунікації: структурний і семантичний аспекти: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02. Дніпропетровськ, 2006. 18 с. 60. **Худаш М. Л.** З історії української антропонімії. Київ: Наукова думка, 1977. 236 с. 61. **Чабаненко В. А.** Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини: у 2-х кн. Запоріжжя, 2005. 62. **Чучка П. П.** Антропонімія Закарпаття (вступ та імена): конспект лекцій. Ужгородський держ. ун-г. Ужгород, 1970. 102 с. 63. **Чучка П. П.** Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник. Львів: Світ, 2005. 705 с. 64. **Чучка П. П.** Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник. Ужгород: Ліра, 2011. 428 с. 65. **Шульська Н.** Номінативна характеристика позивних імен бійців АТО, уживаних в мові ЗМІ.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. 2017. 66. **Ярошенко Н. О.** Антропоніми та логіноніми: наслідки міжвидової трансонімізації. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія «Мовознавство». 2009. № 11. Вип. 15. т. 2. С. 173–177. 67. **Яцків Р.** Псевдоніми учасників національно-визвольних змагань – позивні військовослужбовців Збройних сил України: семантичні паралелі. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2014. С. 99–106. – URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2014_2014_16.

Соприкіна Вікторія Дмитрівна – аспірант кафедри української мови, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна.

Тел.: +38-096-335-69-40

E-mail: svd_20@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3411-8096>

Soprykina Viktoriia Dmytrivna – Postgraduate at the Ukrainian Language Department, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska Str., 2, Kharkiv, 61168, Ukraine.